

NOHUT

Temmuz 2019, Ürün No: 13

Dünya Nohut Verileri (bin ton)

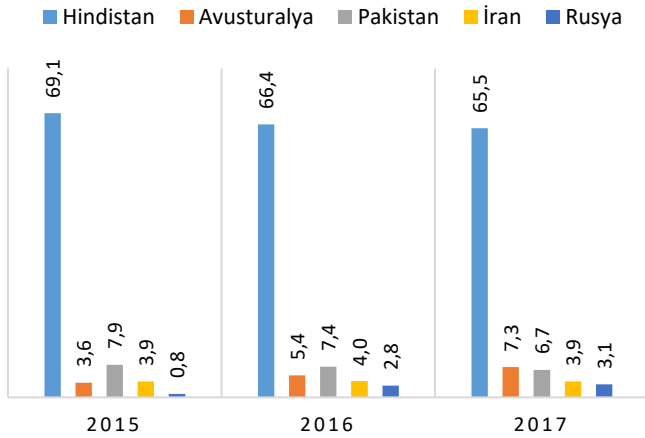
	2013	2014	2015	2016	2017	Değişim ³ (%)
Alan (bin ha)	12.574	13.840	11.932	12.649	14.564	15,1
Verim (ton/ha) ¹	1,05	0,97	0,92	0,89	1,01	13,5
Üretim	13.265	13.357	11.003	11.268	14.777	31,1
İthalat ²	2.154	1.138	1.741	1.787	3.074	72,0
İhracat ²	1.612	1.711	2.408	2.365	2.985	26,2

Kaynak: FAO, ¹/TEPGE hesaplamaları, ²/UN-Comtrade, ³/ Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir (15.07.2019).

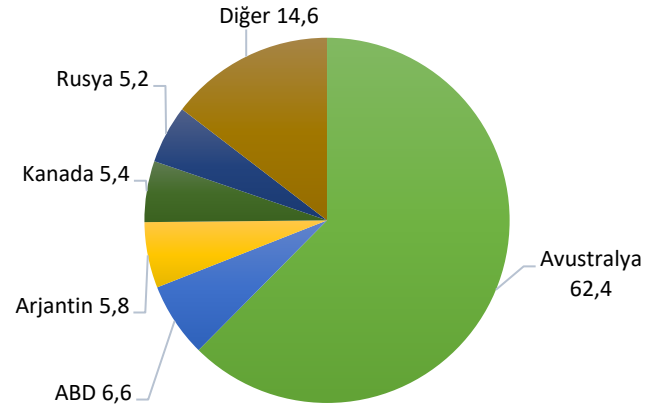
Baklagiller içerisinde yer alan nohut %16,4-31,2 oranları arasında protein ihtiva etmekte ve tane kabuğu yüksek oranda selüloz ve kalsiyum içermektedir. Bu özellikleri itibarıyla insan beslenmesinde önemli yer tutan nohut, sap ve samanının tahıllara göre iki kata kadar daha kaliteli protein içermesinden dolayı da hayvan beslenmesinde önemli bir yere sahiptir (1).

Dünya nohut üretiminde 2017 yılı itibarıyla 9.1 milyon tonluk üretim ile Hindistan ilk sırada 2 milyon tonluk üretimi ile Avusturalya ikinci, Myanmar 527 bin ton ile üçüncü ve 470 bin tonluk üretimi ile Türkiye beşinci sırada yer almaktadır. Dünyada lider konumda olan Hindistan, toplam dünya nohut üretiminin %61,4'lük kısmını karşılamaktadır.

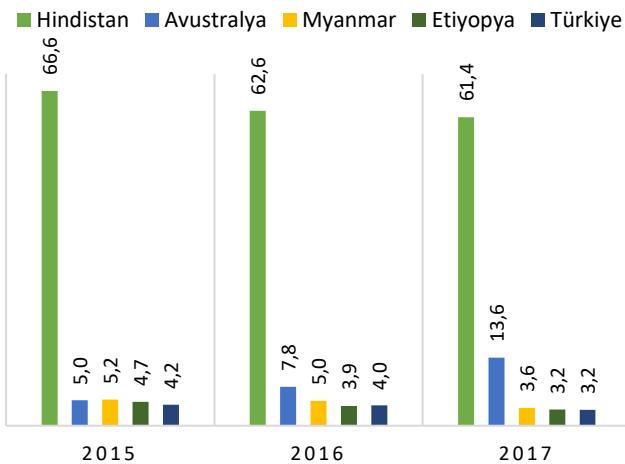
Nohut ekim alanında önemli ülkeler (%)

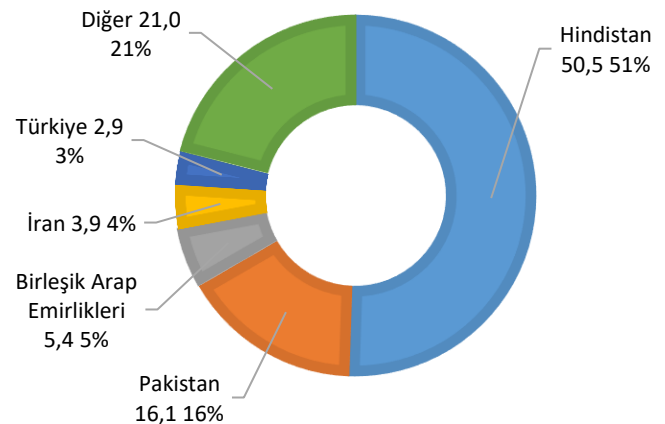
Ülkelere göre dünya nohut ihracatı (2018, %)

Nohut üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya nohut ithalatı (2018, %)

Dünya genelinde üretilen bakliyatın yaklaşık %84'ü ülkelerin iç talebini karşılamaya yöneliktir. Geriye kalan %16'lık kısım ise dünya ticaretine dâhil olmaktadır (2).UN-Comtrade'in dünya nohut ticaretine yönelik 2018 yılı verilerine göre, nohut ihracatında Avusturalya birinci sırada yer alırken ABD ikinci, Arjantin ise üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ihracattaki payı ise 23 bin tondan

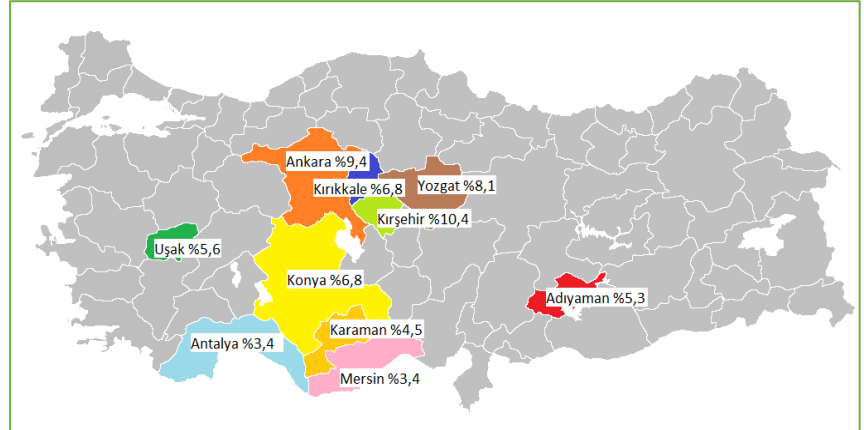
%1,4 artarak 23.3 bin tona yükselmiştir. Dünyada nohut ağırlıklı olarak Asya, Afrika ve Amerika kıtalarında üretilmektedir. Nohut üretiminde birinci sırada yer alan Hindistan, 2018 yılı dünya nohut ithalatının yaklaşık %50,5'ini yapmaktadır. Türkiye ise önceki yıla oranla ithalatı %3,2 oranında artırarak 93 bin tonla, dünya sıralamasında beşinci sırada yer almaktadır.

Türkiye Nohut Verileri (bin ton)

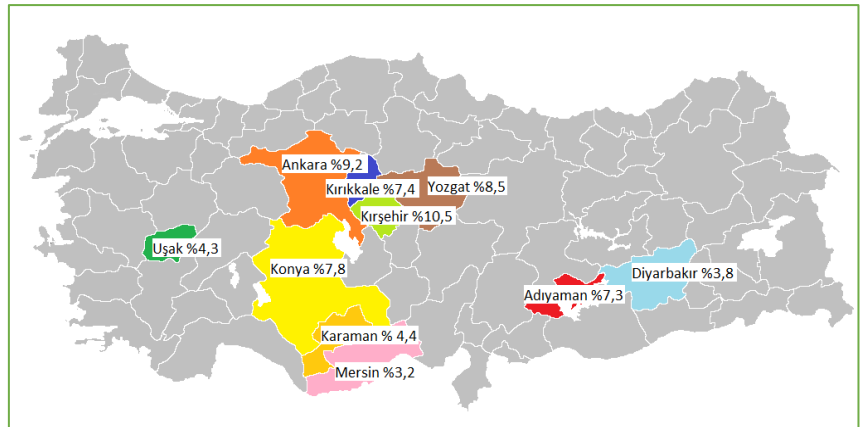
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/2018	Değişim (%) ¹
Alan (1000 ha)	424	389	359	360	395	9,7
Verim (kg/da)	121	116	129	129	120	-7,0
Üretim	506	450	460	455	470	3,3
Yurt içi kullanım	517	460	463	488	530	8,6
İthalat	50	46	38	71	122	71,8
İhracat	33	30	29	33	56	69,7
Kişi Başına Tüketim (kg)	5,9	5,2	5,2	5,4	5,8	7,4

Kaynak: TÜİK (15.07.2019), ^{1/} Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Nohut ekim alanları: Türkiye nohut ekim alanları incelendiğinde, 2018 yılında Türkiye nohut ekim alanlarında %10,4'lük paya sahip olan Kırşehir 533 bin da ile birinci sırada yer alırken, Ankara 485 bin da ile ikinci, Yozgat ise 419 bin da ile üçüncü sırada yer almaktadır. Nohut ekim alanlarında 2014 yılına oranla 2018 yılında %32 civarında bir artış yaşanmıştır. 2018 yılında bir önceki yıla oranla nohut ekim alanlarında %30 oranında artış gerçekleşmiştir.

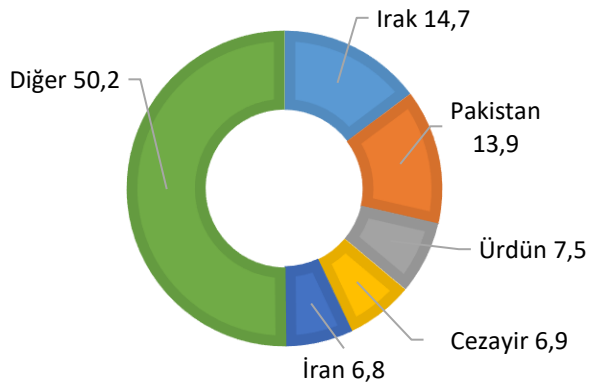

Nohut üretimi: 2018 yılında Kırşehir 66 bin ton nohut üretim ile birinci sırada yer alırken, Ankara 58 bin ton ile ikinci, Yozgat ise 53 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2018 yılı nohut üretimi bir önceki yıla göre %34,03 oranında artış göstermiştir. TÜİK 2019 yılı Bitkisel üretim birinci tahminine göre 2018 yılında 630 bin ton nohut üretiminin 2019 yılında %15,1 artışla 725 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.

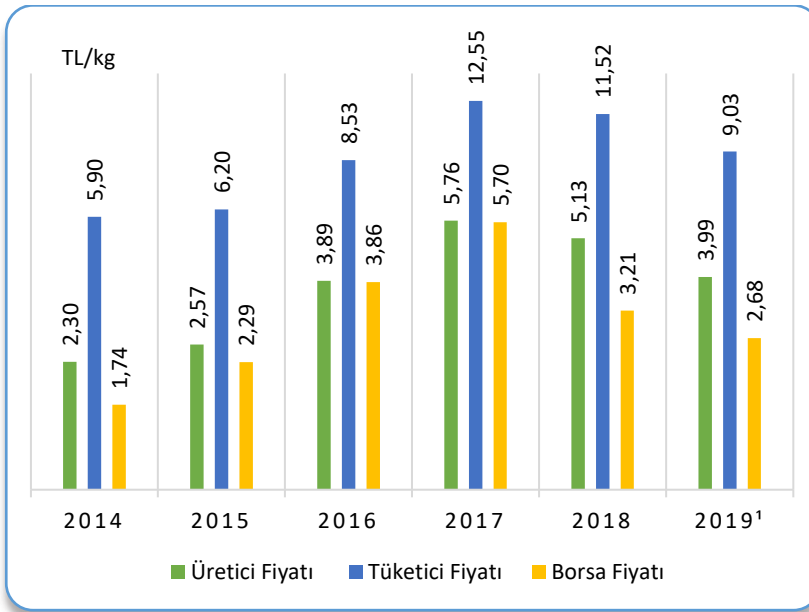
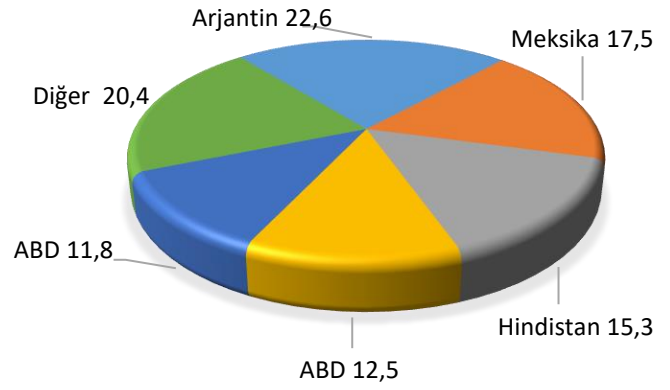

Türkiye'de Nohut Destekleme Politikaları: Türkiye'de çeşitli ürünlere uygulanan prim desteği, sertifikalı tohumluk kullanım desteği, mazot ve gübre desteği nohut için de uygulanmaktadır. Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Fark Ödemesi Nohut Destekleri 2018 yılında 50 krş/kg, yer altı sularının yetersizliği Bakanlık tarafından tespit edilen yerlerde ise ekimi yapılan nohut için fark ödemesi desteğine ilave %50 destek olarak belirlenmiştir. Yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 20 TL/da, mazot 14 TL/da ve gübre desteği 4TL/da, organik tarım desteği ise 3. kategori ürünler arasında yer alan nohut için 30 TL/da olarak belirlenmiştir.

Türkiye'nin nohut ihracatında önemli ülkeler (2018, %)

Türkiye'nin nohut ithalatı yaptığı ülkeler (2018, %)

2019 Haziran ayında 4,03 TL/kg olan nohut üretici fiyatı bir önceki aya göre %3,6 azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %32 oranında azalmıştır.

2019 Haziran ayında tüketici fiyatı 8,87 TL/kg, olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %0,6, bir önceki yılın aynı ayına göre %24 oranında azalmıştır. Borsa fiyatında Konya Ticaret Borsası hazir müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2019 Haziran ayında 2,64 TL/kg'dır. Borsa fiyatı bir önceki aya göre %6 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %50,8 oranında azalmıştır.

¹/2019 yılı verileri ilk 6 aylık ortalama fiyatlardır.

Türkiye'de bitkisel üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesine yönelik, çiftçilere destekleme yapılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile "Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi" yapılmaktadır. Son beş yılda aşağıdaki tabloda verilen toplam desteklerde %175 oranında artış gerçekleşmiştir. 2018 yılında ise bir önceki yıla oranla toplam desteklerde %37 oranında bir artış sağlanmıştır. Verilen destek kalemleri incelendiğinde ise son beş yılda en fazla destek ödemesinin, yaklaşık 3 katına çıkan mazot desteklenmesinde olduğu görülmektedir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2014	0,100	0,022	0,086	0,052	0,040	0,299
2015	0,200	0,020	0,102	0,052	0,038	0,411
2016	0,300	0,000	0,157	0,087		0,544
2017	0,300	0,007	0,167	0,033	0,095	0,602
2018	0,500	0,007	0,163	0,033	0,114	0,815

Kaynak: TEPGE hesaplamaları, GTHB

	2015	2016	2017	2018	2019 ³
Nohut Fiyatı (TL/kg)	2,57	3,89	5,76	6,09	3,99
Nohut Fiyatı + Destek (TL/kg) ¹	2,98	4,43	6,35	6,91	4,81
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,66	1,25	1,54	2,39	2,74
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,34
Tohumluk Fiyatı (TL/kg) ²	5,54	5,9	9,95	12,45	12,45
1 kg nohut ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Nohut/Gübre	1,55	3,11	3,75	2,56	1,46
Nohut + destek/Gübre	1,8	3,55	4,13	2,90	1,75
Nohut /Mazot	0,67	1,01	1,23	1,05	0,63
Nohut + destek/Mazot	0,77	1,15	1,35	1,20	0,76
Nohut /Tohum	0,46	0,66	0,58	0,49	0,32
Nohut + destek/Tohum	0,54	0,75	0,64	0,56	0,39

Gübre tohum fiyatlarında BÜGEM verileri, mazot fiyatlarında TÜİK verileri dikkate alınmıştır.

¹/2019 destekleri, 2018 nohut verimi esas alınarak hesaplanmıştır.

²/2019 tohumluk fiyatı verileri tamamlanmadığından 2018 fiyatları esas alınmıştır

³/2019 yılı mazot, gübre fiyatları ilk 6 ayın ortalaması alınarak hesaplanmıştır.

Nohut Girdi Pariteleri

2019 yılında nohut üretici fiyatı bir önceki yıla kıyasla %34,5 azalmıştır. 2019 yılında nohut girdi paritelerinde bir önceki yıla göre belirli oranlarda azalma söz konusudur. Destekler hariç nohut/gübre, nohut/mazot ve nohut/tohum paritelerinde, azalma oranları sırasıyla %42,9, %39,6 ve %34,5'tir. Destekler dahil paritelerdeki azalma oranları ise sırasıyla %39,3, %35,9 ve %30,4'tür. Mazot ve gübre fiyatlarının bir önceki yıla göre gösterdiği artış oranlarının, nohut üretici fiyatında görülen azalıştan fazla olması, 2018 yılında gübre ve mazot paritelerinin düşüş göstermesine neden olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Baklagillerin dünya tarımsal ürün ticaretinde önemli bir yeri olmakla beraber sağlığa olan olumlu etkileri nedeniyle, dünyada sağlık örgütleri, obeziteyi engellemek, diyabet, kalp hastalıkları ve kanser gibi bulaşıcı olmayan hastalıkları önlemek ve kontrol etmek için gerekli olan sağlıklı beslenmenin önemli bir parçası olarak bakliyat tüketimini önermektedir (3).

Türkiye'de yetiştirilen 9 çeşit baklagil bitkisi arasında en fazla üretimi yapılan nohuttur. 2018 yılı toplam baklagil üretiminin %58'ini oluşturmaktadır. Kişi başına tüketim son 5 yılda 5-6 kg/yıl olarak değişkenlik göstermiş ve 2017 yılında 5,8 kg/yıl olarak belirlenmiştir.

Dünya nohut üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre %4,7 artışla 14,9 milyon ton olarak öngörülmektedir. Türkiye, yıllara göre değişmekle birlikte dünya üretiminde %3-4'lük bir paya sahiptir(4). Tarım ve Orman Bakanlığı'nca yürütülmekte olan Nadas Alanlarının Daraltılması Projesi kapsamında ekim alanlarının artması, 2018 yılı yurtiçi fiyatlar ve verimdeki artış nedeniyle nohut rekoltesinde artış gerçekleşmiştir.

Ekimin yoğun olarak yapıldığı İç Anadolu bölgesi üreticilerin özellikle nadas alanlarında nohut ekimini tercih etmesi ve geçen yıl fiyatının yüksek olması gibi sebeplerin yanında pirim destek miktarlarının da artırılması nohut ekim alanlarının artmasına neden olmuştur. Ekim alanlarındaki artışa bağlı olarak, 2018 yılında 630 bin ton olan nohut üretiminin 2019 yılında %15,1 oranında artarak 725 bin ton olacağı öngörülmektedir (2019 TÜİK 1. tahmin).

Türkiye'de 2019 yılı nohut hasadının Haziran ayının ortasında başlaması öngörülmektedir TMO tarafından nohut alım fiyatları 03.06.2019 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır. 2019 döneminde nohut alım fiyatı 3.300 TL/Ton belirlenmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilecek yaklaşık 820 TL/Ton prim ve diğer desteklerle birlikte nohut fiyatı 4.120 TL/Tona, yükselmektedir.

Yararlanılan Kaynaklar

- 1/Encan, G., Kaya, M., Çiftçi, C. Y. 2005. Nohutun Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri. SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 9, 19-29.
- 2/Anonim,2017http://www.millermagazine.com/dunya-kuru-fasulye-nohut-pazari/.html
- 3/(FAO 2016 BM Uluslararası Bakliyat Yılı (UBY) Bilgi notu).
- 4/https://www.statpub.com/index.php/statistics

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Demet BURUCU, demet.burucu@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833